

**Uchwała Nr IX/46/2011
Rady Miejskiej w Kozienicach
z dnia 31 marca 2011r.**

***w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
na lata 2011-2014”***

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 87 ust. 1, 3 i 4 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) **uchwała się, co następuje:**

§1.

Uchwała się „*Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2011-2014*”, stanowiący załącznik do uchwały.

§2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Kozienice.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

*Przewodniczący
Rady Miejskiej*

Mariusz Prawda

Załącznik do Uchwały
Nr IX/46/2011
Rady Miejskiej w Koziencach
z dnia 31 marca 2011r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KOZIENICE

NA LATA 2011 – 2014

Koziencice, styczeń 2011

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE KOZIENICE	6
2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	6
2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW	7
2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	9
2.3.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	9
2.3.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	9
2.3.3. PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2006-2009	10
2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY KOZIENICE	11
2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY KOZIENICE	12
2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA	13
3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY KOZIENICE	17
3.1. RYS HISTORYCZNY	17
3.2. ROZWÓJ PRZESTRZENNY	20
3.3. OKRESY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO OBSZARU GMINY	21
3.4. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY KOZIENICE	21
3.4.1. WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU	21
3.4.2. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	22
3.4.3. ZASOBY MUZEALNE	24
3.4.4. DIAGNOZA STANU ZASOBÓW I PERSPEKTYWY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA KOZIENICE	25
4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	26
5. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2010-2013 DLA GMINY KOZIENICE	28
5.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE	28
5.2. CELE I DZIAŁANIA WRAZ Z TERMINARZEM	28
5.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	31
5.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	32

5.4.1 .INSTRUMENTY PRAWNE	32
5.4.2. INSTRUMENTY KOORDYNACJI	32
5.4.3. INSTRUMENTY FINANSOWE	32
5.4.4. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	33
5.4.5. INSTRUMENTY KONTROLNE	33

Załącznik Nr 1

Wykaz zweryfikowanej Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kozienice.

Załącznik Nr 2

Zbiorcze zestawienie stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w granicach gminy Kozienice po weryfikacji.

1. WSTĘP

Gmina miejsko-wiejska Kozienice położona jest w widłach Wisły i Radomki, w północnej części przedrozbiorowego województwa sandomierskiego. Historycznie należy więc do Małopolski. Przed reformą administracyjną 1998r. gmina wchodziła w skład województwa radomskiego, obecnie należy do mazowieckiego. Graniczy z następującymi gminami: od północy z gminą Magnuszew, od zachodu z gminą Głowaczów, od południa z gminami Pionki i Garbatka, od wschodu z gminą Sieciechów. Kozienice są siedzibą władz powiatu. Powierzchnia gminy to 24 556 ha, w tym miasto – 1 045 ha, a tereny wiejskie - 23 511 ha. Około 40% powierzchni gminy zajmują lasy. Puszcza Kozienicka, która stanowi największy zwarty obszar lasów w gminie jest pozostałością dawnej wielkiej Puszczy Radomskiej – w granicach gminy znajduje się obręb Kozienice oraz części obrębu Garbatka (południowo-zachodnia część gminy) i Zagożdżon (północno-zachodnia część gminy). Znajdują się one w granicach Kozienickiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Gmina posiada znaczny potencjał rozwojowy turystyki, stąd istotnym warunkiem jego wykorzystania jest dbałość o właściwe kształtowanie krajobrazu. Jego istotnym składnikiem – oprócz walorów Puszczy Kozienickiej – jest komponent kulturowy, związany z dziedzictwem kulturowym i uzależniony od sposobu zagospodarowania przestrzennego gminy. Zachowanie najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego oraz ukierunkowanie rozwoju przestrzennego gminy zgodne z zasadą dobrej kontynuacji będzie jednym z wyznaczników jej atrakcyjności turystycznej. Sprawa ta ma tym większe znaczenie, że coraz ważniejszą formą wypoczynku staje się turystyka kulturowa. Zachowanie dziedzictwa kulturowego staje się zatem doskonałym sposobem inwestycji w przyszłość.

Utrata oryginalnej substancji zabytkowej przyniosłaby niepowetowane szkody dla jakości krajobrazu kulturowego gminy, ponieważ nawet wierna odbudowa obiektów zabytkowych nie jest w stanie przywrócić ich pełnej wartości, opierającej się w znacznej mierze na autentyczności. Zasada dobrej kontynuacji w rozwoju przestrzennym powinna wyrażać się w organicznym rozwoju struktury urbanistycznej Kozienic oraz ruralistycznej wsi leżących na terenie gminy, niezakłócaniu charakteru ich zabudowy, wpisywaniu się nowych obiektów w ukształtowaną historycznie tkankę przestrzenną.

Gmina powinna wykorzystać wszelkie dostępne środki do zwiększania swojej atrakcyjności turystycznej, stworzyć warunki umożliwiające właściwe kształtowanie ładu przestrzennego, jako jednego z najważniejszych czynników wpływających na jakość

promowanej oferty turystycznej. Bliskość aglomeracji warszawskiej stwarza bowiem duże możliwości rozwoju tej gałęzi gospodarki.

1.1. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I. Rozstrzygnięcia ustawowe:

- a) Art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), który mówi, że:
Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568). W artykule tym znajdujemy:
Ust. 1: Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
Ust. 3: *Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.*
Ust. 4: *Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*
Ust. 5: *Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568): *W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.*

Ustawa precyzuje cele sporządzania programów opieki nad zabytkami w art. 87:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
 - włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 - podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE KOZIENICE

2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U., Nr 162, poz. 1568),

- 2) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
- 3) ustawa z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 roku, Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623 z późniejszymi zmianami),
- 4) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 roku, Nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami),
- 5) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717),
- 6) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (Dz. U. z 2000 roku, Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 z późniejszymi zmianami),
- 7) ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 roku, Nr 13, poz. 123, z 2002 roku Nr 41, poz. 364, z 2003 roku Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 roku, Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1111, Dz. U. z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 1) ustawie z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami),
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- 1) ustawy z dnia 14 lipca 1983r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 roku, Nr 171, poz. 1396 i Nr 241, poz. 2074).

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW

Ważnym elementem planowania strategicznego jest określanie zadań i konstruowanie priorytetów do realizacji celów krótko i długofalowych. Politykę państwa w sferze kultury wyznacza **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013**, zawierająca analizę

prawną, ekonomiczną, instytucjonalną i organizacyjną w dziedzinie kultury. Na podstawie **Narodowej Strategii** Ministerstwo Kultury opracowało **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2013”**. Program określa cele państwa w zakresie ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Cel strategiczny programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Cele cząstkowe:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

2.3.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO¹

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego obejmuje 3 cele strategiczne powiązane z 5 celami pośrednimi. Cele strategiczne mają charakter ogólny i określają pożądane stany lub procesy. Cele pośrednie stanowią punkty odniesienia dla kierunków działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym celom pośrednim. Celów pośrednich i związanych z nimi grup kierunków działań jest pięć:

1. Rozwój kapitału społecznego.
2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.
3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy.
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych.
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

2.3.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO²

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jako element regionalnego planowania strategicznego ma na celu równoważenie różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni, a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa mazowieckiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

Wśród celów planu najważniejsze dla ochrony środowiska kulturowego są:

(...)

2. Zapewnienie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju województwa poprzez zachowanie właściwych relacji pomiędzy poszczególnymi systemami i elementami zagospodarowania przestrzennego.

A jednym ze sposobów jego realizacji jest:

- Ochrona dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i ładu przestrzennego.

¹ „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)”, opracowanie: zespół Mazowieckiego Biura Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego pod kierunkiem prof. dr hab. Zbigniewa Strzeleckiego, Warszawa 2006.

² „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego”, Warszawa 2004.

3. Zwiększenie konkurencyjności regionu i poprawa warunków życia.

Cel ten realizowany będzie m.in. przez wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych dla celów turystyczno-rekreacyjnych.

W rozdziale „*Polityka przestrzenna województwa*” (podrozdział „Ochrona i wykorzystanie wartości kulturowych”) jako cel polityki w zakresie ochrony i wykorzystania wartości kulturowych wskazano kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza. Cel ten ma być realizowany m.in. poprzez ochronę obszarów o najcenniejszych walorach krajobrazu kulturowego i historycznego.

Wśród obszarów ustalonych jako predestynowane do kreowania ich jako ośrodków tożsamości kulturowej regionu znalazły się Kozienice. W sferze kultury niematerialnej polityka województwa ma być realizowana poprzez:

- propagowanie wiedzy o regionie i małych ojczyznach,
- pielęgnowanie odrębności kulturowej i wspieranie twórczości ludowej,
- promowanie walorów kulturowych regionu oraz regionalnego folkloru poprzez różne formy organizacji imprez folklorystyczno-kulturowych oraz informacje w mediach i wydawnictwach docierających do szerokiej rzeszy odbiorców,
- edukację w zakresie historii regionu i jego tożsamości kulturowej,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii do zwiększenia możliwości edukacyjnych,
- zapoznanie się z dorobkiem kultury regionalnej i spuścizny kulturowej.

2.3.3. WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2006-2009³

Cel strategiczny:

Utrwalanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej Mazowsza w kraju i za granicą, w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych; kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo-kulturowych.

Cele operacyjne:

1. Zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu.
2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych.
3. Utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców.

4. Promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.
5. Zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych – kreowanie pasm przyrodniczo - kulturowych.

Wśród zadań wynikających z przedstawionej powyżej hierarchii celów najistotniejsze dla polityki ochrony zabytków gminy Kozienice są:

1. Opracowanie przy współpracy samorządów gminnych i powiatowych oraz administracji rządowej szczebla wojewódzkiego pełnej bazy danych przestrzennych o istniejących obiektach zabytkowych koniecznej przy realizacji planów i programów w celu zintegrowania w Systemie Informacji Przestrzennej.
2. Wspomaganie rewaloryzacji cennych obiektów zabytkowych.
3. Uruchomienie i wdrażanie działań zmierzających do uznania za pomnik historii obiektów bądź zespołów zabytkowych krystalizujących regionalny krajobraz kulturowy.
4. Wsparcie renowacji i rewitalizacji obiektów zabytkowych.(m.in. w ramach z ZPORR – działanie 1.4, 3.2. wg wniosków).
5. Stworzenie rezerwy celowej uruchamianej w sytuacji zagrożenia „istnienia” obiektu zabytkowego, celem doraźnego zabezpieczenia przed dewastacją (szczególnie dotyczy zabytków architektury drewnianej).
6. Patronat Marszałka nad stworzeniem forum mazowieckich miasteczek historycznych.

2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY KOZIENICE

Podane w niniejszym podrozdziale priorytety, cele, zadania i ustalenia wynikają z postanowień obowiązującego prawa lokalnego uchwalonego przez Radę Miasta i Gminy Kozienice.

³ „Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2006-2009”, załącznik do Uchwały Nr 226/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2005r., Warszawa 2005.

2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY KOZIENICE NA LATA 2008-2020 (2008 R.)⁴

Wśród kierunków rozwoju gminy ustalonych przez „Strategię ...” na pierwszym miejscu znalazła się turystyka (punkt 4.1.). Jako na jedną z najbardziej perspektywicznych form turystyki wskazano na turystykę edukacyjną (w tym etnograficzną i ekologiczną). Bliskie sąsiedztwo znanych z historii miejscowości, takich jak Czarnolas, Czersk, Maciejowice, Magnuszew, Sieciechów – Opactwo, Policzna, Studzianki Pancerne, Warka daje szansę na tworzenie tras turystycznych dla młodzieży szkolnej (m.in. aglomeracji warszawskiej) w ramach realizacji programu historii, czy wiedzy o społeczeństwie. Istnieje możliwość uzyskania dofinansowania z funduszy strukturalnych UE na rozwój tego typu projektów, które oprócz realizacji celów edukacyjnych spełniają funkcje rekreacyjne i handlowe (np. sprzedaż lokalnych produktów – głównie rolniczych).

Przy omawianiu punktu „Handel i usługi oraz pozarolnicza działalność gospodarcza” (4.3.) stwierdzono m.in.: „Warunki krajobrazowe, przyrodnicze w połączeniu z bogatym dziedzictwem kultury materialnej w gminie Kozienice, stwarzają ogromną szansę na rozwój usług związanych z turystyką i rekreacją. Potrzebne jest więc kreowanie szerokiej gamy produktów turystycznych opartych często na unikatowych zasobach terenu, przy jednoczesnym podnoszeniu standardu usług turystycznych.”

Strategia zwraca uwagę na znaczenie integracji i identyfikacji mieszkańców gminy z ich „małą ojczyzną” dla zwiększenia mobilizacji społecznej, czynnika niezbędnego dla zaangażowanie ludzi w działania modernizacyjne (punkt 4.5. Inwestycje w „zasoby ludzkie”). W punkcie 5. „Działania Gminy Kozienice realizowane zgodnie ze strategią” (podpunkt 5.5. Rozwój edukacji i kultury) stwierdzono, że „Gmina Kozienice jako aktywny ośrodek kulturotwórczy będzie w dalszym ciągu promować kulturę regionalną celem zwiększenia zainteresowania jej dobrami, głównie tradycją i przeszłością Kozienic i Puszczy Kozienickiej. W dalszym ciągu należy prowadzić edukację kulturalną, gromadzić, chronić, a także upowszechniać dobra kultury. Rozwój kultury spowoduje stworzenie więzi lokalnych oraz pozytywnie wpłynie na wizerunek Kozienic. Dorobek kulturalny rejonu jest bogaty i ze wszechmiar wartościowy, choć czasem nie do końca znany i spopularyzowany. Na tym fundamencie warto budować tożsamość naszego terenu. Niemniej jednak poza troskliwą opieką nad tym dziedzictwem konieczne jest stworzenie warunków do ciągłego

⁴ „Strategia Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020”, 2008.

rozwoju aktywności kulturalnej, tak by obok chlubnej przeszłości śmiało można było eksponować współczesne dokonania.”

W podpunkcie 5.9. „Rozwój bazy sportowej i zaplecza służącego rekreacji i turystyce, mające wpływ na strategiczny rozwój Gminy Kozienice” stwierdzono, że należy w najbliższych latach m.in. kontynuować zagospodarowanie parku wokół pałacu.

W podpunkcie 5.11. „Promocja Gminy Kozienice” zwrócono uwagę m.in. na konieczność:

1. systematycznego dbania o estetykę miasta;
2. aktualizowania stron internetowych, zamieszczając na nich informacje na temat walorów turystyczno - wypoczynkowych miasta i gminy o imprezach i wydarzeniach kulturalnych;
3. wznawiania nakładu foldera prezentującego Gminę Kozienice. Aktualizować informacje o gospodarstwach agroturystycznych oraz o możliwościach rekreacyjno - wypoczynkowych rejonu;
4. oznakowania zabytków na terenie miasta;
5. promowania kultury regionalnej na forum ogólnopolskim.

2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KOZIENICE (2008 R.)⁵

„Studium ...” ustala następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

STREFA A – ścisłej ochrony konserwatorskiej:

Obejmuje obszary szczególnie wartościowe o dobrze zachowanej strukturze przestrzennej do bezwzględnego utrzymania. W strefie tej występuje priorytet wymagań konserwatorskich⁶.

⁵ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozienice”, opracowanie: zespół Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa, Warszawa 2008. Przewiduje się aktualizację „Studium ...”, wobec czego niektóre ustalenia, m.in. dotyczące strefy K – ochrony krajobrazu, ulegną modyfikacji.

⁶ Określenia: strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej, strefa B – ochrony konserwatorskiej, strefa E – ochrony ekspozycji, strefa K – ochrony krajobrazu, nie mają odniesienia w ustawie. Prawdłowo powinno się używać pojęcia: „strefa ochrony konserwatorskiej”, a następnie określać przedmiot i zakres ochrony. Jest to szczególnie ważne przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentów planistycznych. Unika się wtedy niepotrzebnych nieporozumień i ewentualnych konfliktów.

- 1) wskazuje się następujące obszary objęte ochroną w strefie A ścisłej ochrony konserwatorskiej:
 - układ urbanistyczny centrum miasta Kozienice obejmujący w szczególności zespół pałacowo-parkowy, Kościół pw. Świętego Krzyża oraz Plac 15 Stycznia;
- 2) w obrębie strefy wskazuje się następujące rodzaje działań:
 - zachowanie rozplanowania sieci ulic i placów bez zmiany historycznego przebiegu, przekroju poprzecznego, linii zabudowy oraz rozmieszczenia zabudowy,
 - zachowanie historycznego systemu parcelacji,
 - zachowanie historycznych cech architektonicznych zabytkowej zabudowy, w szczególności gabarytów, kształtów i pokryć dachowych, elewacji zewnętrznych i detali architektonicznych zespołu budynków pałacowych oraz kościoła,
 - rewaloryzacje i zachowanie historycznego ukształtowania terenu parku, w szczególności układu komunikacyjnego, zbiorników wodnych, nasadzeń,
 - dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołu i poszczególnych obiektów, a nie odwrotnie; w przypadku obiektów o znacznej wartości kulturowej projekt adaptacji do współczesnych potrzeb należy poprzedzić badaniami architektonicznymi,
 - restauracje i modernizacje techniczne obiektów z maksymalnym zachowaniem struktury budowli, detalu architektonicznego oraz wystroju wnętrza,
 - na obszarze objętym strefą „A” wszelkie prace ziemne, prace związane z gospodarowaniem zielenią, remonty, modernizacje, adaptacje, projekty uzupełnienia zabudowy, reklamy etc. należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
 - na obszarze objętym strefą „A” obowiązuje zakaz lokalizacji nośników reklamowych.

STREFA B – ochrony konserwatorskiej:

Obejmuje ona obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania, istniejącej substancji zabytkowej oraz charakteru i skali nowej zabudowy.

- 1) Wskazuje się następujące obszary objęte ochroną w strefie B ochrony konserwatorskiej:
 - centralną część miasta Kozienice (otaczającą strefę A ścisłej ochrony konserwatorskiej) wraz z zespołem zabudowy śródmiejskiej;

- hamernia oraz cmentarz żydowski wraz z okoliczną zabudową położone w południowej części miasta Kozienice;
 - centralną część wsi Świerże Górne wraz z kościołem i drewnianą dzwonnica oraz cmentarzem rzymsko-katolickim i cmentarzem z I wojny światowej;
 - centralną część wsi Ryczywół wraz z kościołem pw. Świętej Katarzyny;
- 2) W obrębie strefy wskazuje się następujące rodzaje działań:
- zachowanie zasadniczych elementów układu przestrzennego, w tym: rozplanowania ulic, rozplanowania i form zabudowy, historycznych linii zabudowy i szerokości działek, utrzymanie, podkreślenie i utrwalenie zasadniczych elementów rozplanowania, tj. kształtu placów i przebiegu dróg;
 - utrzymanie skali i charakteru zabudowy uzupełniającej;
 - uzyskiwanie uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i uzgadnianie wszelkiej dokumentacji projektowej dotyczącej prac remontowo-budowlanych;
 - uzupełnienie zabudowy i zagospodarowania w formie otuliny dawnych traktów i dostosowanie nowej zabudowy w zakresie sytuacji, skali i bryły do istniejącej;
 - usunięcie lub odpowiednią przebudowę obiektów dysharmonizujących, kolidujących usytuowaniem, skalą i charakterem z historyczną strukturą przestrzenną;
 - uzyskiwanie uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i uzgadnianie wszelkiej dokumentacji projektowej dotyczącej prac remontowo – budowlanych.

STREFA E – ochrony ekspozycji:

Strefa ochrony ekspozycji obejmuje obszary stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów i obiektów zabytkowych.

- 1) Wskazuje się następujące obszary objęte ochroną w strefie E ochrony ekspozycji:
- w kierunku wsi Ryczywół – pole ekspozycji od strony południowo-wschodniej;
 - w kierunku parku w Janikowie – pole ekspozycji od strony północno-wschodniej;
 - w kierunku hamerni w mieście Kozienice – pole ekspozycji od strony południowej;
 - w kierunku zabudowań wsi Brzeźnica – pole ekspozycji od strony zachodniej.

2) W obrębie strefy wskazuje się następujące rodzaje działań:

- wyłączenie terenu spod zabudowy kubaturowej ujemnie wpływającej na ekspozycje obszaru objętego ochroną (zabudowa kubaturowa powyżej 12 m wysokości);
- uporządkowanie substandardowej zabudowy na przedpolu ekspozycji;
- uczytelnienie układów urbanistycznych na styku z terenami otwartymi;
- zakaz wprowadzania nasadzeń wysokich i zwartych, w tym zakaz zalesień;

STREFA K – ochrony krajobrazu:

Obejmuje obszary krajobrazu integralnie związane z zespołami i obiektami zabytkowymi.

1) Wskazuje się następujące obszary objęte ochroną w strefie K ochrony krajobrazu:

- centralna część miasta Koziénice (otaczająca strefy B ochrony konserwatorskiej) obejmująca historyczne ukształtowanie i najstarszą tkankę miejską;
- układ ruralistyczny wsi Ryczywół wraz z terenami zalewowymi ujścia rzeki Radomki;
- zabytkowy cmentarz żydowski we wsi Ryczywół;
- zabytkowy cmentarz rzymsko-katolicki we wsi Ryczywół;
- układ ruralistyczny wsi Wola Chodkowska wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Nowa Wieś wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Holendry Piotrkowskie wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- zabytkowy cmentarz ewangelicki we wsi Holendry Piotrkowskie;
- układ ruralistyczny wsi Piotrkowice wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- zabytkowy cmentarz niemiecki we wsi Chinów;
- zabytkowy cmentarz ewangelicko-augsburski we wsi Chinów;
- układ ruralistyczny wsi Przewóz wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Holendry Koziénickie wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Wólka Tyrzyńska wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- pozostałości zabytkowego parku w Janikowie;
- układ ruralistyczny wsi Samwodzie wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Kępeczki wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Staszów wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- układ ruralistyczny wsi Brzeźnica wraz z historyczną zabudową zagrodową;

- układ ruralistyczny wsi Kociołki wraz z historyczną zabudową zagrodową;
- 2) W obrębie strefy K ochrony krajobrazu kulturowego wskazuje się następujące rodzaje działań:
- ograniczenie wznoszenia wysokich obiektów kubaturowych (powyżej 12m), obiektów technologicznych (powyżej 15m) i przysłon z zieleni wysokiej na przedpolu zabudowy o wysokiej wartości kulturowej oraz na charakterystycznych osiach widokowych,
 - utrzymanie charakterystycznego dla układu urbanistycznego klimatu związanego z otoczeniem obiektów o wysokiej wartości kulturowej, a także tradycyjnego wyposażenia przestrzeni historycznej, czytelnej w krajobrazie,
 - projektowanie nowych elementów zabudowy i wyposażenia układów urbanistycznych i ruralistycznych dostosowanych do tradycji miejsc, ich otoczenia oraz odpowiednich dla całych zespołów historycznych objętych ochroną, utrzymanie rozplanowania zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, tj. linii regulacyjnych dróg i placów, linii zabudowy i podziałów parcelacyjnych,
 - zachowanie istniejącego drzewostanu o wysokich walorach krajobrazowych (aleje, grupy drzew podkreślające rozplanowanie układów urbanistycznych i ruralistycznych miasta i wsi, drzewa o walorach pomnikowych),
 - utrzymanie historycznego rozplanowania zespołów cmentarnych, w zakresie układu kwater, alei, szpalerów drzew, kaplic, zabytkowych nagrobków,
 - zaleca się w miarę możliwości usunięcie obiektów dysharmonizujących z otoczeniem.

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY KOZIENICE

3.1. RYS HISTORYCZNY

Początki osadnictwa na obszarze obecnej gminy Kozienice sięgają X - XI wieku. Po raz pierwszy w źródłach historycznych Kozienice wystąpiły w 1206r. w związku z nadaniem dóbr kozienickich klasztorowi Norbertanek w Płocku. W roku 1326r. wieś została lokowana na prawie magdeburskim przez Władysława Łokietka. W czasach Jagiellonów Kozienice stały się – ze względu na okoliczne puszcze – jednym z ulubionych królewskich miejsc polowań. Sprzyjało temu położenie w pobliżu traktu z Krakowa do Wilna, którym często podróżowali Jagiellonowie ze stolicy Polski do stolicy Litwy.

W Kozienicach zbudowano „prefabrykaty” mostu pontonowego, którym przeprawiły się wojska polskie zmierzające ku Prusom krzyżackimi podczas Wielkiej Wojny z Zakonem w 1410r. Władysław Jagiełło wybudował w Kozienicach pierwszy dwór, w którym w 1467r. urodził się jego wnuk Zygmunt Stary. Upamiętnia to wzniesiona około 1517r. renesansowa kolumna w pałacowym parku.

Na początku XVI w. Kozienice były zamieszkane przez kilku kmieci, kilkunastu zagrodników, kilku łowczych, młynarza i obsługujących przeprawę przez Wisłę przewoźników. Królowa Bona wprowadzała w kluczu Kozienickim gospodarkę folwarczną. W 1549r. Zygmunt August lokował miasto Kozienice. Wieś Kozienice, położona na lewym brzegu Zagożdżonki, była później nazywana Starą Wsią. Uporządkowano wtedy także założenie dworskie. Lokację miejską na prawie magdeburskim zatwierdził sejm piotrkowski 3 lipca 1550r. W 1557r. Zygmunt August uposażył i ufundował parafię w Kozienicach. Rok później Kozienice uzyskały przywilej na trzy jarmarki rocznie.

Na przełomie XVI i XVII w. utrata przez Kraków na rzecz Warszawy roli centrum politycznego Królestwa, a także zmniejszenie się znaczenia Wilna w związku z wygaśnięciem Jagiellonów, ograniczyło znaczenie traktu z Krakowa na Litwę. Kozienice, nie nawiedzane już tak często przez monarchów, traciły na znaczeniu. W 1596r. utworzono ekonomię kozienicką (Kozienice z kluczem 12 wsi). W 1607r. Zygmunt III Waza przekształcił ekonomię w starostwo niegrodowe. W 1710r. klucz Kozienicki ponownie stał się ekonomią. Epidemia cholery w 1652r. oraz potop szwedzki i okupacja siedmiogrodzka wyludniły i zrujnowały miasteczko – w 1660r. w Kozienicach było zaledwie 29 domów. Ogrom strat spowodował, że Jan III Sobieski na 15 lat zwolnił miasto od podatków. Wielka wojna północna oraz epidemia dżumy w latach 1709-1711 ponownie spustoszyły miasteczko. Poprawa nastąpiła dopiero w II połowie XVIII w. W 1769r. Stanisław August rozszerzył przywilej na organizowanie jarmarków (do 12 jarmarków rocznie). W 1777r. budowniczy Jan Kanty Fontana wzniósł w Kozienicach pałac wg projektu Franciszka Placidiego. Po tym, jak w 1782r. strawił miasto wielki pożar, zostało ono odbudowane wg projektów Placidiego. Zaczął rozwijać się przemysł – działał w mieście browar, w 1785r. utworzono hamernię, a w II połowie lat 80. największą w Polsce manufakturę broni – rusznikarnię. Podczas wojny z Rosją w obronie Konstytucji 3 Maja, w lecie 1792r., po lipcowym rozejmie, trzon armii polskiej z Poniatowskim i Kościuszką wycofał się w rejon Kozienic. W 1794r., w trakcie powstania kościuszkowskiego, miasto zostało w znacznym stopniu zniszczone, zdewastowano m.in. pałac oraz hamernię.

Po trzecim rozbiorze dobra kozienickie dostały się w ręce Austriaków, natomiast po kongresie wiedeńskim weszły w skład Królestwa Polskiego. Po powstaniu listopadowym, w 1835r. zostały nadane generałowi Iwanowi Dehnowi, jako majorat. Od 1842r. Kozienice były miastem okręgowym w powiecie radomskim. Puszcza Kozienicka była w czasie powstania styczniowego ostoją wielu partii powstańczych. W wyniku reorganizacji administracji po powstaniu styczniowym, w 1867r. utworzono powiat kozienicki.

Druga połowa XIX w. przyniosła Kozienicom kilka ważnych inwestycji – zbudowana została szosa radomska oraz kościół pw. Św. Krzyża. Pod koniec stulecia pałac kozienicki przebudowany został w stylu neorenesansu francuskiego. Kozienice były w tym czasie miastem garnizonowym Smoleńskiego Pułku Piechoty. W latach 1905-1906 zbudowano w mieście cerkiew prawosławną o konstrukcji drewnianej (rozebraną w latach 30.). W roku 1910 została doprowadzona do Kozienic kolej. W pierwszym roku I wojny światowej Kozienice kilkakrotnie przechodziły z rąk do rąk. Dopiero ofensywa gorlicka z maja 1915r. umożliwiła zajęcie całego Królestwa Polskiego przez wojska państwa centralnych.

W niepodległej Polsce pałac kozienicki stał się siedzibą urzędów oraz szkół. Miasto rozwijało się dość szybko, w 1937r. przystąpiono nawet do opracowania planu zagospodarowania przestrzennego Kozienic, co było wówczas ewenementem w grupie średnich i małych miast. We wrześniu 1939r. spłonął kozienicki pałac wraz z cennymi zbiorami (odbudowę rozpoczęto dopiero w latach 50.). W utworzonym przez Niemców getcie uwięziono ok. 4800 Żydów z Kozienic i okolicy, którzy zostali potem wywiezieni do hitlerowskich obozów zagłady.

Spod okupacji niemieckiej Kozienice zostały wyzwolone 15 stycznia 1945r. W okresie powojennym nastąpiło szybkie uprzemysłowienie miasta. Najważniejsza dla Kozienic była budowa w Świerżach Górnych największej w Polsce elektrowni opalanej węglem kamiennym. Miasto odbudowano ze zniszczeń wojennych, a w związku z rozwojem przemysłu nastąpił znaczny wzrost liczby mieszkańców, dla których wybudowano osiedla mieszkaniowe. W 1981r. otwarto w mieście szpital.

W wyniku reformy administracyjnej z 1998r. Kozienice ponownie zostały miastem powiatowym. Bliskość Puszczy Kozienickiej, ciekawe zabytki powodują, że w gminie, obok przemysłu, coraz większą rolę zaczyna ogrywać branża rekreacyjno-turystyczna.

3.2. ROZWÓJ PRZESTRZENNY

Większość wsi na terenie gminy ma formę ulicówek z zabudową zagrodową. Ich rozwój przestrzenny odbywał się w sposób ciągły. Istotne jest zachowanie ich utrwalonego historycznie układu przestrzennego. Natomiast stolica gminy przechodziła w przeszłości wiele istotnych zmian układu urbanistycznego.

Po uzyskaniu praw miejskich w 1549r. Kozienice zostały podzielone na miasto (na lewym brzegu Zagożdżonki) oraz wieś później nazwaną Starą Wsią (na prawym brzegu). Rozwój przestrzenny miasta nastąpił za Stanisława Augusta. Miasto w tym czasie charakteryzowało się obszernym rynkiem, a poza pałacem, ratuszem i drewnianym kościołem parafialnym pozostałe budynki były w zasadzie drewniane, pobudowane bez planu i chaotycznie. Z inicjatywy króla w 1777r. został wzniesiony pałac, który zastąpił dawny drewniany dwór, oraz utworzono park. W założenie pałacowo-parkowe została wkomponowana specjalnie w tym celu uregulowana Zagożdżonka.

Drewniana i bezplanowa zabudowa miasta została w większej części zniszczona przez pożar w 1782r. Królewski architekt Jan Kanty Fontana opracował plan („Planta”) odbudowy miasta zgodny z zasadami francuskiej szkoły urbanistycznej – miasto miało uzyskać formę prostokąta powiązanego z pałacem. Wjazd do miasta od strony Jedlni stanowiła szeroka aleja. Zamknięcie osi szosy stanowił kościół. Oś poprzeczną wyznaczała ulica krzyżująca się z główną aleją. Przy rynku o wymiarach 540m x 175m stały pałac i ratusz. Zabudowa mieszkalna miała być rozplanowana w formie szachownicy, utworzonej przez kwartały zabudowy. dwie połowy: warszawska (południowo-zachodnia) i lubelska (południowo-wschodnia). Pałac miał stanowić dominantę założenia miejskiego – ulice miały biec równoległe do jego osi. Mimo, że plan nie został w całości zrealizowany, Kozienice rozbudowały się znacznie, wytyczono szerokie ulice, włączono osiowo pałac w założenie miejskie. Zabudowa była jednak w większości drewniana, drogi nie były utwardzone.

W tzw. części warszawskiej Kozienic zaczęto stawiać budynki w pierzejach równoległych do ulic. W części „lubelskiej” budynki w dalszym ciągu stawiano w sposób nieuporządkowany. W 1836r. w części tzw. lubelskiej dodano nowe ulice przyrynkowe i zaczęto porządkować zabudowę. W 1860r. miasto w mieście było ledwie 10 ulic. Istniał za to szpital, dwie szkoły, poczta, 4 zajazdy, 14 karczm, hamernia, garbarnia, browar, farbiarnia, sieczkarnie. W drugiej połowie XIX w. istniała już droga bita do Radomia. Drewniany kościół został rozebrany w 1869r. Nowy kościół wybudowano w północno-zachodniej części rynku. Synagogę zbudowano w 1898 r. na południe od ulicy Nagietkowej i Lubelskiej. Na początku XX w. miasto liczyło 6,5 tys. mieszkańców. Rozwinęto

się szkolnictwo – w mieście było 6 szkół. W 1938 r. Kozienice miały 30 ulic oraz 3 place. Część ulic była utwardzona. W mieście mieszkało 8,7 tys. obywateli. W 1937r. przystąpiono do opracowania nowego planu zakładającego rozbudowę Kozienic oraz reorganizację przestrzeni miejskiej, m.in. przez wydobycie osi głównej miasta, która przestała być czytelna. Został powiększony także ogród pałacowy o teren dawnego placu kościelnego. W strukturze miasta wyróżnia się osiowe zabytkowe założenie pałacowo-parkowe i układ centrum miasta.

3.3. OKRESY ROZWOJU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO MIASTA

W wyniku analizy procesu dziejowego Kozienic da się wyodrębnić kilka okresów, charakteryzujących się specyficznymi właściwościami środowiska kulturowego:

- okres przedlokacyjny (do I połowy XIV w.),
- okres wsi lokacyjnej oraz królewskiego dworu myśliwskiego (połowa XIV w. – połowa XVI w.),
- przedindustrialne miasteczko królewskie (połowa XVI w. – lata 70/80. XVIII w.),
- miasto o funkcjach rezydencjonalnej, przemysłowej, handlowej i garnizonowej (lata 70/80 XVIII w. – okres I wojny światowej),
- prowincjonalne miasto powiatowe (I wojna światowa – lata 60. XX w.),
- poważny ośrodek przemysłowy (od lat 60. XX w.).

3.4. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY KOZIENICE

3.4.1. WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU*

Brzeźnica

- kościół par. p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa, 1911-37, nr rej.: 282/A z 1.03.1985;

Janików

- park, XIX, nr rej.: 631 z 17.12.1957;

Kozienice

- kościół par. p.w. Świętego Krzyża, 1868-69, nr rej.: 277/A z 27.12.1984;

- cmentarz par. rzym.-kat., poł. XIX, nr rej.: 464/A z 5.11.1991;

- cmentarz żydowski, XVI-XX, nr rej.: 403/A z 3.04.1989;

- cmentarz rodziny Dehnów, 1 poł. XIX, nr rej.: 523/A z 6.04.1992;
- zespół pałacowy, XVIII - XIX - XX, nr rej.: 315/A/67 z 15.06.1967 oraz 98/A z 18.03.1981;
- park, nr rej.: 630 z 17.12.1957;
- willa, ul. Kochanowskiego 20, 1923, nr rej.: 340/A z 10.04.1986;
- dworek, ul. 1 Maja 10, poł. XIX, nr rej.: 531/A z 30.10.1992;

Kozienice - Stara Wieś:

- kaplica, k. XVIII, nr rej.: 627 z 28.10.1971, 830 z 29.01.1959;

Ryczywół

- kościół p.w. św. Katarzyny, 1876-84, 1945-49, nr rej.: 439/A z 16.11.1990;
- dzwonnica, nr rej.: j. w.;

Stary Chinów

- cmentarz ewangelicko-augsburski, 1840-1944, nr rej.: 465/A z 5.11.1991;

Świerże Górne

- dzwonnica cmentarna, drewn., poł. XVIII, nr rej.: 851 z 29.01.1959, 318 z 15.06.1967 oraz 159/A z 18.03.1982;
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: 274/A z 6.09.1984;

Wólka Tyrzyńska

- zagroda, k. XIX, nr rej.: 315/A z 14.08.1985:
 - dom, drewniany.
 - chlew,
 - stodoła,
 - spichrz,
 - szopa,

** Wykaz sporządzony w oparciu o dane Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków*

3.4.2. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Obszary AZP /Archeologicznego Zdjęcia Polski/ w granicach terytorialnych gm. Kozienice wg J. Kondrackiego „Geografia regionalna Polski” leżą w obszarze Niziny Środkowomazowieckiej w środkowej części mezoregionu Dolina Środkowej Wisły. Jej szerokość osiąga tu ok. 10 km. Wschodnia część obszarów leży w obrębie Pradoliny Wisły. Dodatkowo część tarasów Doliny Wisły przecina rzeka Radomka (lewobrzeżny dopływ Wisły).

W podłożu zalegają utwory polodowcowe, częściowo zwydmione oraz łąkowe obniżenia w płytkich dolinach dawnych strumieni zasilających dwie dominujące rzeki. Gleby

dominujące na tym terenie to urodzajne mady, natomiast na krawędziach wysoczyzny i terenach oddalonych od dolin przeważają bielice. Południową część gminy zajmują zwarte kompleksy leśne Puszczy Kozienickiej.

Warunki osadnicze determinujące rozwój osadnictwa w pradziejach były tu dość dobre. Stąd na terenach dostępnych istnieje stosunkowo duża ilość stanowisk archeologicznych (są one jednak rozłożone nie równomiernie).

Przy weryfikacji stanowisk archeologicznych wykorzystano archiwa znajdujące się w: Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków, Delegatura w Radomiu; Oddziale Archeologii Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu; Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie; Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Muzeum Regionalnym w Kozienicach.

W ramach podziału Archeologicznego Zdjęcia Polski teren gminy Kozienice obejmuje głównie obszary: 68-70, 69-70, 69-71, 70-71, 70-72, 71-70, 71-71, 71-72. Obszary AZP o numerach: 71-71, 70-71, 71-70 przebadał w 1996 roku Mieczysław Bienia, ten sam badacz wykonał również AZP obszaru 68-70 w roku 2001. Obszar 71-72 wykonał w 1985 roku Witold Taraszkiewicz, obszar 70-72 w roku 1999 Zbigniew Lechowicz, obszar 69-70 w roku 1984 Krzysztof Nowicki oraz obszar 69-71 w roku 2000 Ryszard Cędrawski.

Uwaga:

W dokumentacji kart AZP, znajdujących się w Urzędzie Konserwatora Wojewódzkiego, Delegatura w Radomiu, należy zmienić numerację stanowiska w miejscowości Wola Chodkowska, obszar AZP 68-70/10. Na karcie AZP stanowisko ma nr 1 w miejscowości, należy mu nadać numer 6 w miejscowości. Stanowisko Wola Chodkowska 1 znajduje się na obszarze AZP 69-70/10.

W obecnych granicach gminy Kozienice reprezentowane są wszystkie epoki i okresy chronologiczne.

Obraz pradziejów układa się w czterech dominujących na tym terenie etapach:

1. epoka kamienia z pojedynczymi stanowiskami kultury świderskiej;
2. epoka brązu i wczesna epoka żelaza z dominującymi kulturami łużycką i kulturą grobów kloszowych;
3. epoka żelaza ze stanowiskami kultury przeworskiej;

4. słabo czytelne w materiale wczesne średniowiecze i dość intensywne osadnictwo w widłach Wisły i Radomki od XIV wieku po XVII wiek – związane z rozwojem osadnictwa wokół dzisiejszego Ryczywołu.

Największą wartość poznawczą mają stanowiska w pasie pomiędzy Wilczkowicami i Ryczywołem. Szczególną ochroną należy objąć w planach zagospodarowania przestrzennego stanowiska: Ryczywół st.1,2,3,4,6,7,11,12,13 oraz Wilczkowice Górne st. 2.

W związku z powyższym zaleca się wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie w/w stanowisk do rejestru oraz przeprowadzenie na nich (w miarę możliwości) badań wykopaliskowych. Karty stanowisk archeologicznych w teczkach AZP znajdują się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków, Delegatura w Radomiu.

3.4.3. ZASOBY MUZEALNE

Muzeum Regionalne w Kozienicach

Zbiory muzeum to ponad cztery tysiące eksponatów, w większości darów od osób prywatnych związanych obecnie lub w przeszłości z Kozienicami.

Najważniejszą część zbiorów stanowią eksponaty etnograficzne (działy: kultury materialnej oraz sztuki ludowej): narzędzia pracy reprezentatywne dla zawodów wykonywanych w regionie: kolekcja uli o zróżnicowanej konstrukcji, z których najstarsze przerobione zostały z barci pochodzących z kozienickich lasów, kompletne wyposażenie warsztatów: powroźniczego i bednarskiego, narzędzia używane w domowym młynarstwie, kaszarnictwie i tkactwie (przędzice, kołowrotki, motowidła, zwijadła, snowadła, sukadła oraz warsztaty tkackie), narzędzia używane przez powroźników. Zbiory sztuki ludowej gromadzą dzieła m.in. Leona Kudły, Stefana Ślażyńskiego i Stanisława Lenkiewicza, a wystawa poświęcona koronkarstwu – koronki wykonane przez Władysławę Drachal.

Zgromadzone w muzeum zbiory historyczne związane są przede wszystkim z regionem. Są to dokumenty archiwalne, fotografie, widokówki, druki ulotne, skarb monet z XVII/XVIII w., mapy Polski Senexa i Schenicusa, grafiki, obrazy (T. Ajdukiewicza, W. Traciewskiego, E. Radzikowskiego, F. Klopfera) i rysunki (J. Fałat, K. Sichulski), wytwory rzemiosła artystycznego. Część historyczna zbiorów uzupełnia wystawa „Wrzesień roku pamiętnego” prezentująca fotografie z pierwszych tygodni wojny, a także militaria, dokumenty i przedmioty codziennego użytku polskie i niemieckie.

3.4.4. DIAGNOZA STANU ZASOBÓW I PERSPEKTYWY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY KOZIENICE

W centrum Kozienic częściowo zachował się ciekawy układ urbanistyczny pochodzący z końca XVIII w., wiążący w integralną całość kozienicki pałac z miastem. Znamiona ciągłości wykazują także układy ruralistyczne wsi: Ryczywół, Wola Chodkowska, Nowa Wieś, Holendry Piotrkowskie, Piotrowice, Przewóz, Holendry Kozienickie, Wólka Tyrzyńska, Samwodzie, Kępeczki, Staszów, Brzeźnica, Ruda, Kociołki. Na terenie gminy znajdują się także historyczne cmentarze: katolicki i żydowski w Ryczywole, ewangelicki w Holendrach Piotrowskich, niemiecki i ewangelicko-augsburski w Chinowie. Częściowo zachował się także zabytkowy park w Janikowie. Utrwalenie zachowanych układów urbanistycznych i ruralistycznych pozwoliłoby na wzmocnienie tożsamości krajobrazu gminy. Jednym ze sposobów na ochronę zabytkowych układów przestrzennych jest przyjmowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla zagrożonych naporem inwestycyjnym miejscowości. Monitorowanie zagrożeń, reagowanie na nie – opracowywanie miejscowych planów dla najbardziej zagrożonych zabytkowych układów ruralistycznych oraz konsekwentna polityka wydawania decyzji o warunkach zabudowy – powinny stać się sposobem wykorzystywanym przez władze gminy do ratowania zabytkowych założeń przestrzennych.

Na cmentarzach leżących na terenie gminy zachowała się duża liczba zabytkowych nagrobków, w tym pochodzących jeszcze sprzed I wojny światowej. Niektóre z nich mają wartość artystyczną, wszystkie stanowią cenne świadectwo tożsamości i ciągłości historycznej gminy. Historyczne cmentarze powinny być otoczone opieką konserwatorską, ze szczególnym uwzględnieniem nagrobków najstarszych.

W historycznym centrum Kozienic przetrwało sporo obiektów o znacznym stopniu zachowania oryginalnej substancji zabytkowej. Częściowo ocalał najbardziej znany zabytek Kozienic – pałac zbudowany w stylu barokowym dla Stanisława Augusta, a przebudowany w II połowie XIX w. w stylu renesansu francuskiego. Pałac jest tak istotnym składnikiem przestrzeni miejskiej Kozienic, że istotnym zagadnieniem jest możliwość przywrócenia go do formy sprzed wojny (lub też do pierwotnej postaci z końca XVIII w.). Na ile taka rekonstrukcja jest możliwa, przy jednoczesnym zachowaniu ocalałej oryginalnej substancji zabytkowej, powinno rozstrzygnąć studium historyczno-konserwatorskie. Wszelkie zmiany zabudowy centrum Kozienic powinny być realizowane w sposób uczytelniający historyczny układ urbanistyczny i harmonizujący z zabytkowymi budynkami.

Zarówno w Kozienicach, jak i na terenie wsi należących do gminy, wyróżniającą cechą architektury jest znaczna liczba zachowanych, często w dobrym stanie, budynków drewnianych. Stanowią one poważny kompleks obiektów o dość podobnej formie, przez co nadają wielu wsiom gminy, a do pewnego stopnia także Kozienicom, charakterystyczną formę architektoniczną, stanowiącą o oryginalności krajobrazu kulturowego gminy. Ich zachowanie, mimo iż może budzić pewne kontrowersje ze względu na dążność do rozbudowy infrastruktury, a także do wymiany substancji mieszkaniowej, w dalszej perspektywie może się gminie opłacić. Pamiętać należy bowiem, że ze względu na położenie na terenie gminy Kozienice Puszczy Kozienickiej oraz na bliskość Aglomeracji Warszawskiej gmina posiada duży potencjał turystyczny. Warto go wzmocnić przez zachowanie i wypromowanie dziedzictwa kulturowego.

4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Perspektywy rozwoju pod kątem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy – mocne i słabe strony oraz wynikające stąd szanse i zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
położenie gminy Kozienice na skraju Puszczy Kozienickiej	krótki sezon turystyczny	możliwość wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki	ryzyko utraty zabytków architektury ze względu na duży napór inwestycyjny oraz brak środków finansowych
położenie gminy nad Wisłą bliskość aglomeracji Warszawy	brak jednolitej tkanki architektonicznej w niektórych rejonach historycznego centrum miasta	możliwość zwiększenia wartości architektonicznych i urbanistycznych Kozienic poprzez renowację i ewentualną rekonstrukcję pałacu oraz uczytelnienie układu przestrzennego miasta	potrzebnych do ich zabezpieczenia i renowacji zagrożenie substancji zabytkowej podczas niewłaściwie przeprowadzanych remontów zabytkowych obiektów
zachowany w znacznym stopniu układ urbanistyczny historycznego centrum Kozienic	znaczne przekształcenia wielu cennych zabytków, w tym pałacu w Kozienicach	możliwość wykorzystania przepisów prawnych do poprawy stanu	ryzyko zniekształcenia zachowanych układów ruralistycznych
duża ilość interesujących przykładów budownictwa drewnianego	niedostateczna świadomość wartości obiektów zabytkowych dla podtrzy-		ryzyko wypełnienia przestrzeni publicznej niedostosowaną do urbanistycznego kontekstu

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KOZIENICE NA LATA 2011-2014

	<p>wania tożsamości lokalnej i regionalnej oraz dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy</p>	<p>środowiska kulturowego</p> <p>szansa na włączenie dziedzictwa kulturowego w budowanie tożsamości społeczności lokalnej</p> <p>nastawienie na większą dbałość o przestrzeń publiczną, krajobraz, architekturę w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej</p> <p>większe możliwości właściwej konserwacji obiektów zabytkowych ze względu na wzrost dostępnych środków finansowych</p> <p>wykorzystanie mody na turystykę kulturową dla przedłużenia sezonu turystycznego</p> <p>możliwość rozwoju turystyki wodnej</p>	<p>małą architekturą i reklamami</p> <p>groźba zmniejszenia atrakcyjności turystycznej regionu ze względu na usytuowanie na terenie gminy wielkiego przemysłu (elektrownia Kozienice)</p>
--	--	--	---

5. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2010-2013 DLA GMINY KOZIENICE

Zgodnie z przytoczonymi wyżej przepisami ustawowymi ochrona zabytków należy do zadań własnych gminy. Wiążące dla gminy są ustalenia w zakresie ochrony środowiska kulturowego wynikające z prawa lokalnego – m.in. strategii gminy oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ustalone poniżej priorytety, cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne oraz kierunki działania wyznaczają działania gminy w zakresie ochrony zabytków na lata 2011- 2014.

5.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE

PRIORYTET 1.

Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz poprawa stanu ładu przestrzennego w gminie i utrwalenie na podstawie tradycyjnego układu przestrzennego własnej tożsamości przestrzennej gmin.

- **CEL STRATEGICZNY 1**
Dbłość o stan zachowania zabytków będących własnością miasta.
- **CEL STRATEGICZNY 2**
Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych.
- **CEL STRATEGICZNY 3**
Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami.
- **CEL STRATEGICZNY 4**
Ustalenie zasad współpracy z właścicielami zabytków, które przyczynią się do poprawy stanu zachowania zabytków.
- **CEL STRATEGICZNY 5**
Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- **CEL STRATEGICZNY 6**
Poszerzanie wiedzy na temat środowiska kulturowego gminy Kozienice.

PRIORYTET 2.

Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy pod kątem wykorzystania w tym celu dziedzictwa kulturowego; tworzenie miejsc pracy związanych z wykorzystaniem i ochroną zabytków.

- CEL STRATEGICZNY 7
Wyeksponowanie oraz promowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego
- CEL STRATEGICZNY 8
Popieranie działań zmierzających do wykorzystania i właściwej adaptacji obiektów zabytkowych dla potrzeb turystyki i usług.

5.2. TABELA – CELE I DZIAŁANIA

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
CEL STRATEGICZNY 1 Dbłość o stan zachowania zabytków będących własnością miasta	CEL OPERACYJNY 1 Działania przygotowujące obiekty zabytkowe będące własnością gminy do prac remontowo-konserwatorskich	DZIAŁANIE 1 Sporządzenie dokumentacji nieruchomości zabytkowych stanowiących własność gminy, które takiej dokumentacji nie posiadają
		DZIAŁANIE 2 1. Ocena stanu technicznego zabytków i określenie potrzeb w zakresie remontów, prac restauratorskich i ochrony zabytków 2. Zabezpieczenie środków w budżecie gminy na prace remontowe i renowacyjne w obiektach zabytkowych oraz na instalacje służące do monitoringu i ochrony tych obiektów. 3. Odpowiednie utrzymanie otoczenia zabytków 4. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i obiektów o wartościach historycznych, poprawa stanu ich zachowania.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KOZIENICE NA LATA 2011-2014

CEL STRATEGICZNY 2 Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych	CEL OPERACYJNY 2 Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz działania na rzecz jego poprawy	DZIAŁANIE 3 Dokończenie opracowywania Gminnej Ewidencji Zabytków do października 2010 r.
		DZIAŁANIE 4 Całościowa aktualizacja danych Gminnej Ewidencji Zabytków na podstawie oględzin w terenie, przeprowadzana co cztery lata
		DZIAŁANIE 5 Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie oraz okresowa kontrola stanu zachowania i zabezpieczenia obiektów zabytkowych
		DZIAŁANIE 6 Opracowanie studium historyczno-architektonicznego nt. budownictwa drewnianego na terenie gminy
CEL OPERACYJNY 3 Wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego miasta oraz ochrony zabytków	CEL OPERACYJNY 4 Objęcie ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	DZIAŁANIE 7 Ustalanie w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zasad ochrony dziedzictwa kulturowego zgodnych z zaleceniami konserwatorskimi i utrwalających przestrzenną tożsamość miasta
		DZIAŁANIE 8 Przestrzeganie wytycznych konserwatorskich wchodzących w treść miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
CEL STRATEGICZNY 3 Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami	CEL OPERACYJNY 5 Pomoc przy pozyskiwaniu środków budżetowych i unijnych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	DZIAŁANIE 9 Opracowanie wniosków do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do rejestru zabytków
CEL STRATEGICZNY 4 Ustalenie zasad współpracy z właścicielami zabytków, mogących się przyczynić do poprawy stanu zachowania zabytków	CEL OPERACYJNY 6 Stworzenie zachęt finansowych zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytków dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków	DZIAŁANIE 10 Wspieranie właścicieli obiektów zabytkowych i o wartości historycznej w pozyskiwaniu środków finansowych na opiekę nad zabytkami
		DZIAŁANIE 11 Stworzenie ram prawnych umożliwiających przyznawanie dotacji do remontów poprawiających stan zachowania obiektów zabytkowych
CEL STRATEGICZNY 5 Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego	CEL OPERACYJNY 7 Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy nt. wagi kultywowania tradycji kulturowych regionu	DZIAŁANIE 12 1. Tworzenie przyjaznych warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych dla zapewnienia właściwej opieki nad nimi. 2. Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.
		DZIAŁANIE 13 Wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym
		DZIAŁANIE 14 Organizacja szkoleń dla pracowników Urzędu Miasta, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych nt. dziedzictwa kulturowego gminy

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KOZIENICE NA LATA 2011-2014

<p>CEL STRATEGICZNY 6 Poszerzanie wiedzy na temat środowiska kulturowego miasta</p>	<p>CEL OPERACYJNY 8 Wspieranie prac badawczo-dokumentacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych na terenie gminy</p>	<p>DZIAŁANIE 15 1. Prowadzenie i wspieranie działalności kulturalnej, ukierunkowanej na promocję i ochronę zabytków (wystawy, konferencje naukowe itp.) 2. Opracowanie informatora o zabytkach i obiektach posiadających wartość historyczną, położonych na terenie Gminy Kozienice. 3. Oznakowanie obiektów zabytkowych i mających wartość historyczną tablicami informacyjnymi</p> <p>DZIAŁANIE 16 Wspierania inicjatyw wydawniczych poświęconych dziedzictwu kulturowemu gminy</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 7 Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego</p>	<p>CEL OPERACYJNY 9 Działania na rzecz estetyki krajobrazu kulturowego</p>	<p>DZIAŁANIE 17 Dbalność o efektowny wygląd zabytków</p> <p>DZIAŁANIE 18 Odpowiednia aranżacja otoczenia obiektów zabytkowych</p>
	<p>CEL OPERACYJNY 10 Promocja dziedzictwa kulturowego gminy</p>	<p>DZIAŁANIE 16 Wspierania inicjatyw wydawniczych poświęconych dziedzictwu kulturowemu gminy</p> <p>DZIAŁANIE 19 Uzupełnianie i rozwijanie na stronie internetowej miasta informacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu miasta oraz eksponowanie obiektów zabytkowych</p> <p>DZIAŁANIE 20 Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie oraz innych okazji budzących zainteresowanie mediów do promocji dziedzictwa kulturowego gminy</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 8 Popieranie działań zmierzających do wykorzystania i właściwej adaptacji obiektów zabytkowych dla potrzeb turystyki i usług</p>	<p>CEL OPERACYJNY 11 Promocja adaptacji zaniedbanych obiektów zabytkowych na obiekty o funkcji turystycznej i usługowej</p>	<p>DZIAŁANIE 21 Zapoznanie właścicieli zabytków z możliwościami rozwinięcia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe</p> <p>DZIAŁANIE 22 Ułatwienia w uzyskaniu dofinansowania działalności gospodarczej opartej na wykorzystaniu posiadanych nieruchomości zabytkowych</p>

5.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, burmistrz ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Gminy. Wyniki osiągnięte przy realizacji Programu Opieki nad Zabytkami powinny być oceniane na podstawie stopnia realizacji działań wyszczególnionych powyżej.

5.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

5.4.1. Instrumenty prawne:

- 1) przepisy ustawowe;
- 2) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 3) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5.4.2. Instrumenty koordynacji:

- 1) strategia rozwoju gminy;
- 2) plany rozwoju lokalnego;
- 3) programy rozwoju infrastruktury gminy;
- 4) programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- 5) programy prac konserwatorskich;
- 6) studia i analizy, koncepcje;
- 7) plany rewitalizacji;
- 8) umowy i porozumienia;
- 9) kontrakty;
- 10) prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- 11) współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- 12) współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 13) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- 14) współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

5.4.3. Instrumenty finansowe:

- 1) dotacje;
- 2) subwencje;
- 3) dofinansowania;
- 4) nagrody;
- 5) zachęty finansowe;
- 6) zbiórki społeczne;

7) programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

5.4.4. Instrumenty społeczne:

- 1) pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego;
- 2) edukacja kulturowa;
- 3) informacja nt. znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy;
- 4) współdziałanie z organizacjami społecznymi.

5.4.5. Instrumenty kontrolne:

- 1) monitoring stanu środowiska kulturowego;
- 2) aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanów technicznych obiektów zabytkowych.

*Przewodniczący
Rady Miejskiej*

Mariusz Prawda